

మంత్రపుష్పం: తాత్పర్యం, వివరణ మరియు వ్యాఖ్యానం

ఆచార్య తాడేపల్లి పతంజలి 04 -12 -2025

ఈ మంత్రపుష్పం ముఖ్యంగా జలము (ఆపః) **యొక్క ప్రాధాన్యతను**, **దానిని సృష్టిలోని మూలకాలతో అనుసంధానించే జ్ఞానాన్ని**, **మరియు అంతిమ దైవం శ్రీమన్నారాయణుని యొక్క సర్వవ్యాపకత్వాన్ని వివరిస్తుంది.**

| మూల మంత్రం | తాత్పర్యం |

| యో పాం పుష్పం వేద । పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి । చంద్రమా వా అపాం పుష్పం । పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి । య ఏవం వేద ॥ |

జలము యొక్క శోభను (పుష్పం) ఎవరు తెలుసుకుంటారో, వారు శోభతో పాటు సంతానాన్ని, పశు సంపదను పొందుతారు. చంద్రుడే జలము యొక్క శోభ. ఈ విషయాన్ని తెలుసుకున్నవారు కూడా శుభ ఫలాలను పొందుతారు. |

విశేషాలు

చంద్రుడే ఎందుకు పుష్పం?

మంత్రంలో 'పుష్పం' అంటే కేవలం పువ్వు కాదు, శోభ, వైభవం, ఆధారం లేదా ఉన్నత స్థితి అని అర్థం.

శాస్త్రీయ కోణం: జలానికి అధిపతి చంద్రుడు. సముద్రాలలో పోటు-పాటులు (Tides) చంద్రుని ప్రభావం వల్లే వస్తాయి. అలాగే, చంద్రుడు జీవులకు చల్లదనాన్ని, ఓదార్పును, ఔషధ గుణాలను ఇస్తాడు.

పౌరాణిక కోణం: సముద్ర మథనంలో చంద్రుడు ఆవిర్భవించాడు. చంద్రుడు లేకపోతే జీవరాశులకు సంతోషం ఉండదు. అందుకే, జలానికి మూలం, శోభ, మరియు పోషణను ఇచ్చే చంద్రుడిని జలపుష్పంగా వర్ణించారు. జలంలోని ఈ అంతర్గత శక్తిని తెలుసుకున్న వారికి జీవితంలో వైభవం, సంతానం, సంపద లభిస్తాయి అని భావం.

2. జలము మరియు పంచభూతాల పరస్పర స్థానాలు (ఆయతనం)

ఈ భాగంలో జలము, అగ్ని, వాయువు వంటి అంశాలు ఒకదానికొకటి స్థానం (ఆయతనం/ఆధారం) ఎలా అవుతాయో తెలుపుతుంది. ఈ జ్ఞానాన్ని పొందినవారు జీవితంలో స్థిరమైన ఆధారం (ఆయతనవంతులు) పొందుతారు.

అగ్నిర్వా అపామాయతనం । ఆపో వా అగ్నేరాయతనం ॥ |

జలమునకు అగ్ని స్థానం, అగ్నికి జలం స్థానం. |

విశేషాలు

అగ్నికి జలం, జలానికి అగ్ని స్థానం ఎందుకు?

* **భౌతిక కోణం: నీరు (H_2O) అనేది ఉదజని (Hydrogen) మరియు ప్రాణవాయువు (Oxygen) కలయిక. ఈ ఉదజని ఒక రకంగా శక్తి/అగ్ని యొక్క రూపమే. అలాగే, అగ్నిని ఆర్పడానికి జలం ఆధారం. ఒకదానిని నియంత్రించడానికి లేదా ఉనికిలో ఉండడానికి మరొకటి పరస్పరం ఆధారపడతాయి అని చెప్పడానికి ఈ భావాన్ని ఉపయోగించారు. అగ్ని లేనిదే నీటిని ఆవిరి చేయలేము (మేఘాలు). నీరు లేనిదే అగ్ని పుట్టదు (కొన్ని రకాల అగ్నులకు నీరు కారణం).**

వాయుర్వా అపామాయతనం । ఆపో వై వాయోరాయతనం ॥

జలమునకు వాయువు (గాలి) స్థానం, వాయువుకు జలం స్థానం.

విశేషాలు

వాయువుకు జలం, జలానికి వాయువు స్థానం ఎందుకు?

భౌతిక కోణం: నీటి ఆవిరి (Moisture) గాలిలో ఉంటుంది, అంటే గాలికి నీరే ఆధారం. మేఘాలు ఏర్పడటానికి వాయువే కారణం. అలాగే, వర్షం పడాలన్నా, వాతావరణంలో తేమ ఉండాలన్నా నీరు కావాలి. ఈ విధంగా ఈ రెండు అంశాలు ఒకదానికొకటి నిలయాలు (ఆధారాలు) అవుతున్నాయి.

అసౌ వై తపన్నపామాయతనం । ఆపో వా అముష్య తపత ఆయతనం ॥

తపించేవాడైన సూర్యుడే జలానికి స్థానం, సూర్యునికి జలమే స్థానం. |

విశేషాలు

సూర్యుడికి జలం, జలానికి సూర్యుడు స్థానం ఎందుకు?

* సృష్టి చక్రం: సూర్య కిరణాల వేడి వలనే సముద్రాలు, నదుల నీరు ఆవిరి రూపంలో పైకి వెళ్లి మేఘాలుగా మారుతుంది. అంటే, నీటికి ఆధారం సూర్యుడు. అలాగే, నీటి ఆవిరి ద్వారానే సూర్యుని నుండి వచ్చే అధిక వేడిని భూమిపై నియంత్రించగలుగుతున్నాం. ఈ విధంగా సూర్యుడు (అగ్ని), జలం (నీరు) అనేవి సృష్టి ధర్మానికి (ఋతువులు) పరస్పరం ఆధారాలు.

| యోఽప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి || |

ఎవడైతే నీటిలో పడవ (నావ) స్థిరంగా ఉన్నట్లుగా తెలుసుకుంటాడో, అతడు కూడా (జీవితంలో) స్థిరంగా నిలబడతాడు. |

పడవ స్థిరత్వం తెలుసుకోవడం ఎందుకు?

వేదాంత సారం: జీవితాన్ని తరంగాలతో కూడిన సంసార సాగరంగా పోలుస్తారు. ఈ సాగరాన్ని దాటడానికి అవసరమైన జ్ఞానం లేదా దైవ చింతనే పడవ (నావ). కేవలం నీరు (జడమైన ప్రపంచం) ఆధారంగా పడవ (జ్ఞానం) స్థిరంగా నిలబడగలిగినట్లు, పరమాత్మ జ్ఞానాన్ని ఆధారం చేసుకున్నవాడు సంసారంలో ఉన్నప్పటికీ స్థిరంగా, నిర్భయంగా ఉంటాడు. ఈ జ్ఞానమే జీవితానికి ఆధారం.

| ఓం రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే... కుబేరాయ వైశ్రవణాయ | మహారాజాయ నమః ||

రాజులకే రాజైన, పరాక్రమశాలి అయిన కుబేరుడికి (వైశ్రవణుడికి) మేము నమస్కారం చేస్తున్నాము. కోరికలను తీర్చేవాడైన కుబేరుడు నాకు కోరికలను (కామాలను) ప్రసాదించుగాక. కుబేరుడికి, మహారాజుకు నమస్కారం. |

పూజ చివర్లో కుబేరుడి ప్రార్థన ఎందుకు?

* నియమం: యజ్ఞాలు, పూజలు, ధార్మిక కార్యక్రమాలు చేసిన తర్వాత, ఆ కార్యక్రమానికి సంబంధించిన ఫలితం (ఐశ్వర్యం, వృద్ధి, సుఖం) లోటు లేకుండా అందాలని కోరుకుంటారు. కుబేరుడు ధనానికి,

ఐశ్వర్యానికి అధిపతి. అందుకే, పూజాదికాలు నిర్విఘ్నంగా పూర్తయిన తర్వాత, భక్తులకు శ్రేయస్సు, ధన సంపద, లక్ష్మి స్థిరంగా ఉండాలని కుబేరుడిని ప్రార్థిస్తారు.

ఆకాశాత్పతితం తోయం... యాత్యేవ సాగరం । సర్వ దేవ నమస్కారః కేశవం ప్రతి గచ్ఛతి ॥ |

ఆకాశం నుండి పడిన నీరు అంతా చివరకు సముద్రంలో ఎలా కలుస్తుందో, అదేవిధంగా ఏ రూపంలో, ఏ దైవానికి నమస్కారం చేసినా, ఆ పూజ ఫలం అంతా కేశవుడికే (శ్రీమన్నారాయణుడికే) చేరుతుంది. |

కేశవుడే అంతిమ లక్ష్యం ఎందుకు?

⁎ అద్వైత/విశిష్టాద్వైత సారం: ఇది ఈ మంత్రపుష్పం యొక్క ముఖ్య సారం

*** ఉపమానం: సముద్రం నీటికి అంతిమ నిలయం. నది, కాలువ, చెరువు... ఏ మార్గంలో ప్రవహించినా నీరు చివరికి సముద్రాన్ని చేరుతుంది.**

*** సిద్ధాంతం: అదేవిధంగా, సృష్టిలోని వివిధ దేవతా రూపాలు (అగ్ని, సూర్యుడు, వాయువు, చంద్రుడు) అన్నీ ఆ పరబ్రహ్మము యొక్క వివిధ స్వరూపాలే. భక్తులు ఏ దైవాన్ని పూజించినా, అది పరమాత్మ అయిన శ్రీమన్నారాయణుడి (కేశవుడి) యొక్క వివిధ విభూతులను లేదా రూపాలను పూజించడమే అవుతుంది. కాబట్టి, అన్ని పూజలు, నమస్కారాలు చివరకు ఆ ఏకైక పరమ పురుషుడికి మాత్రమే చెందుతాయి అని ఈ మంత్రం సారాంశం.**

| ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః || |

ఓం! మూడు రకాలైన బాధలు (ఆధ్యాత్మికం, ఆదిభౌతికం, ఆదిదైవికం) శాంతించుగాక. |

మూడు సార్లు శాంతిని కోరడం ఎందుకు?

త్రివిధ తాపాలు: మనిషి జీవితంలో మూడు రకాల కష్టాలు లేదా బాధలు ఉంటాయి.

1. ఆధ్యాత్మిక తాపం: తన శరీరం, మనస్సు వల్ల కలిగే బాధలు (వ్యాధులు, కోపం, దుఃఖం).

2. ఆదిభౌతిక తాపం: ఇతర జీవుల వల్ల కలిగే బాధలు (ప్రమాదాలు, శత్రువులు).

3. ఆదిదైవిక తాపం: దైవ సంబంధమైనవి లేదా ప్రకృతి వైపరీత్యాల వల్ల కలిగే బాధలు (వరదలు, భూకంపాలు, అతివృష్టి).

ఈ మూడు రకాల తాపాలు శాంతించాలని, శుభకార్యం తర్వాత సర్వత్రా శాంతి ఉండాలని మూడుసార్లు శాంతిః అని పలకడం ఆచారం.